

**NEMIS ADABIYOTIDA FARZAND KONSEPTINING
EVOLYUTSIYASI: KLASSIK VA ZAMONAVIY ASARLARDA OTA-
ONALIK**

O'zbekiston Respublikasi Farg'ona viloyati

Farg'ona shahar 10- umumiy o'rta ta'lim maktabi nemis tili o'qituvchisi

Usmanova Farangiz Ilhombek qizi

Annotatsiya: *Nemis adabiyotida ota-onalik va farzand konsepti o'zining tarixiy evolyutsiyasini yosh avlodlarga bo'lgan munosabatlarning ijtimoiy, madaniy va shaxsiy kontekstlarda shakllanish jarayoni sifatida ko'rish mumkin. Klassik davr asarlaridan tortib zamonaviy ijodga qadar ushbu mavzu ko'p labirintli, ko'p qirrali va chuqur tushunchalar orqali o'rganilgan. Ushbu sohadagi o'zgarishlar nafaqat adabiyotning tarkibiy qismlarida namoyon bo'lib, balki umumiy jamiyat tasavvuriga ham ta'sir o'tkazgan.*

Kalit so'zlar: *nemis adabiyoti, jamiyat, madaniyat, adabiyot, ijod, munosabatlar, ayollar, qobiliyatlar, shaxs, oilaviy qadriyatlar.*

Klassik nemis adabiyotida ota-ona va farzand munosabatlari ko'proq an'anaviy oilaviy qadriyatlar bilan chambarchas bog'liq edi. Ushbu davr asarlari ko'pincha tarbiya va mas'uliyat mavzusiga yo'naltirilgan bo'lib, ota-ona roli farzandning shakllanishida yetakchi omil sifatida qabul qilinar edi. Tarbiya jarayoni qat'iy qoidalarga asoslangan bo'lib, ota-onaning vazifasi farzandga to'g'ri yo'lni ko'rsatish hamda uni ijtimoiy normativlarga moslashtirishdan iborat edi. Bardoshlik, sabr-toqat, hurmat kabi qadriyatlar ota-ona tomonidan farzandga singdirilar, bu esa oilaning umumiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qilardi. Ushbu yondashuvda ota-onalik ko'proq ijtimoiy ro'l sifatida, shuningdek, jamiyat barqarorligini saqlovchi muhim institut sifatida aks ettirilgan. Romantik davrda esa ota-onalikning tushunchasi murakkablashib, yanada hissiyotlarga asoslangan munosabatlarga aylanadi. Ushbu davr yozuvchilari ota-ona va farzand o'rtasidagi

ruhiy kechinmalar, mehr-muhabbat va emotsional bog'lanishni o'rganishga ko'proq e'tibor berishadi. Ularning asarlarida ota-ona — mehribon, himoyachi va ruhi yetakchi sifatida ko'rsatiladi. Shu bilan birga, ota-ona va farzand o'rtasidagi ziddiyatlar, ularning ichki qarama-qarshiliklari ham chuqur tasvirlanadi. Ota-onalik nafaqat tarbiya jarayoni, balki hayotning murakkab kechinmalari, bolaning ruhiy o'sishi jarayonidagi muhim fazilat sifatida izohlanadi. Bu esa ota-onalik tushunchasining shaxsiylik va emotsionallikka ko'chishini anglatadi.[1]

Zamonaviy zamon orqali nemis adabiyotida ota-ona va farzand munosabatlari yanada murakkab va ko'p qirrali bo'lib qoldi. Hozirgi zamon adiblari ota-onalikni faqat an'anaviy vazifa sifatida emas, balki shaxsiy tanlov va individual erkinlik madaniyati doirasida ko'rib chiqishadi. Ota-ona va farzand munosabatlarida o'zgaruvchan ijtimoiy sharoitlar, gender rollarining qayta aniqlanishi, oilaviy strukturalarning diversifikatsiyasi o'z aksini topmoqda. Shu sababli zamonaviy o'quvchilar ota-ona farzand munosabatlarini yanada murakkab, ziddiyatli, ba'zan noaniq va kontrastli tarzda ko'rish imkoniga ega bo'lishadi. Jamiyatdagi ayollar rolining o'zgarishi, ishchi ota-onalarning jamiyatdagi o'rnining oshishi, shuningdek, oilaning ko'p shakllari paydo bo'lishi ota-onalik konseptini yanada kengaytirdi. Misol uchun, yagona ota-ona oilalari, turmushda bo'lmagan ota-onalar, yangi oilaviy shakllar zamonaviy adabiy asarlarda keng yoritiladi. Zamonaviy nemis adabiyotida ota-onalik tushunchasi, shuningdek, bolani rivojlantirish, uning mustaqil shaxs sifatida o'sishi va ijtimoiy muhitda moslashishiga yordam berish sifatida ko'riladi. Bu yondashuvda ota-onaning roli farzandning o'zini anglashida, o'z qobiliyatlarini topishida, dunyoqarashini shakllantirishda doimiy qo'llab-quvvatlovchi bo'lishda namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, ota-onalik ko'pincha murakkab ijtimoiy va emotsional muhitda amalga oshiriladigan jarayon deb qaraladi, bu jarayonda ota-ona va farzand o'rtasida ko'plab sinovlar, tushunmovchiliklar va o'zaro moslashuvlar yuzaga keladi. Zamonaviy adabiyot bunday munosabatlarning ziddiyatlarini yalnizgina qattiq bo'lish yoki mehribonlik tasviri orqali emas, balki ko'p tomonlama humanistik nuqtai nazardan ko'rsatishga intiladi.[2]

Farzand konseptining ham o'zgarishi zamonaviy nemis adabiyotida katta o'rin olgan. Farzand nafaqat ota-ona merosi, balki o'z shaxsiy tarixiga, individual tajribaga ega bo'lgan mustaqil shaxs sifatida tasvirlanadi. Ushbu yondashuv farzandni ko'proq ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topayotgan, o'z qadr-qimmatini yaratayotgan, o'z tanlovini amalga oshirayotgan shaxs sifatida ko'rsatadi. Bu esa farzand va ota-ona munosabatlarini yanada dinamik, dolzarb qiladi. Zamonaviy asarlarda farzandning shaxsiy erkinligi va uning hayotdagi o'rni haqida savollar ko'tariladi, bu esa ota-ona va farzand munosabatlarini qayta ko'rib chiqishga olib keladi. Nemis adabiyotida ota-onalik konseptining evolyutsiyasi, shuningdek, sotsiologik va madaniy o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq. Jamiyatdagi ijtimoiy ta'sirlar, gender tengligi, oilaviy me'yorlarning o'zgarishi, iqtisodiy transformatsiyalar ota-onalik va farzandlik tushunchasini yanada murakkablashtirdi. Shu bilan birga, ota-ona va farzandning o'zaro munosabatlaridagi ijtimoiy rollarning qayta talqini, ota-onaning jamiyatdagi yangi funksiyalari, farzandning rivojlanishidagi yangi yondashuvlar zamonaviy nemis adabiyotining markaziy mavzulariga aylandi. Ushbu chuqur ijtimoiy kontekst ota-onalik tushunchasining ko'p qirraliligini va zamon talablariga moslashishini ko'rsatmoqda.[3]

Maqsadli va shaxsiy erkinlik, o'ziga xos individualizm zamonaviy nemis ota-onalog'ida muhim masalalardan biridir. Ota-ona va farzand o'rtasidagi munosabatlarda o'zaro hurmat, ochiqlik va muloqotning o'rni oshib bormoqda. Ushbu jarayon shaxslarning o'zaro ongini va his-tuyg'ularini yaxshi tushunishga, o'zaro qo'llab-quvvatlashga zamin yaratmoqda. Shu tariqa, ota-onalik an'analariga nisbatan yangi, demokratik va inkluziv yondashuv shakllanmoqda. Bu yondashuvda ota-onalik o'zining qat'iy qoidalari va majburiyatlaridan ko'ra, shaxsiy o'sish va o'zaro bog'lanish jarayoni sifatida ko'riladi. Shuningdek, zamonaviy nemis adabiyotida ota-onalikning ijtimoiy va madaniy talablar bilan moslashuvida yangi mavzular paydo bo'ladi. Migratsiya, madaniy ko'p qatlamlilik, iqtisodiy notinchliklar, texnologik o'zgarishlar ota-onalikning yangi qirralarini ochib beradi. Farzand va ota-ona o'rtasidagi munosabatlar nafaqat an'anaviy oilaviy kontekstda,

balki globalizatsiya va madaniy almashinuv sharoitida ham o'rganiladi. Shu bilan birga, ota-onalikning zamonaviy ijtimoiy tarmoqlardagi talqini, ota-onaning raqamli kommunikatsiyalar orqali farzand bilan aloqasi haqidagi masalalar ham adabiyotning yangi mavzulariga aylangan. Nemis adabiyotida farzand konseptining evolyutsiyasi ota-onalikni yanada kengroq, ko'p qatlamli va zamonaviy jamiyatning talablariga moslashtirilgan tushuncha sifatida ko'rsatadi. Ushbu qarash ota-onaning shaxsiy va ijtimoiy roli, farzandning individual o'sishi va jamiyatga integratsiyasi o'rtasidagi murakkab aloqalarni yoritadi. Bu esa nafaqat oila, balki butun jamiyat uchun muhim bo'lgan oilaviy munosabatlar haqidagi fikrlarning chuqurlashishiga imkon yaratadi. Shamol kabi o'zgaruvchan zamon sharoitida ota-onalikning ahamiyati va mohiyati yangi talqinlarda yangilanib, yanada boyib bormoqda.[4]

Xulosa:

Natijada, nemis adabiyotida ota-onalik va farzand konsepti tarix davomida o'zgarib, rivojlanib borgan. Klassik davrning an'anaviy, qat'iy rollari zamonaviy davrning ko'p qirrali, shaxsiy erkinlik va ijtimoiy diversitetni qamrab olgan shakllari bilan almashdi. Ushbu evolyutsiya nafaqat adabiyotda, balki jamiyatda ham ota-ona va farzand munosabatlarining o'zgarishi va taraqqiy etishiga asos bo'lgan. Shu tariqa, farzand konsepti bilan ota-onalikni o'rganishdagi ushbu evolyutsiya nemis madaniyati va adabiyotining muhim qadamlarini tashkil qiladi, oilaning bugungi va kelajakdagi shakllariga ta'sir ko'rsatishda davom etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bernardi, F., & Garrido, L. (2018). Family structures and fertility in Europe: Diverging trends, drawing closer? *Demographic Research*, 39, 771-816.
2. Eckhardt, M., & Blossfeld, H.-P. (2019). Intensive parenting ideals and fertility decisions in Germany: Gender-specific patterns and implications. *Journal of Family Issues*, 40(6), 727-752.
3. Fivaz, J., & Schmid, C. (2021). Towards a New Concept of Parenthood in German Family Law: Legal and Social Developments. In *Multiple Parenthood* (pp. 45-66). Springer.
4. Happ, C. (2019). #regrettingmotherhood in Germany: Feminism, motherhood,

and social critique. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 44(3), 737-760.

5. Kaya, C., & Högnäs, R. (2020). Parenthood and Well-Being: Gender and Cultural Influences in German Contexts. *Journal of Marriage and Family*, 82(4), 1250-1265.

6. Schulze, M., & Schneider, A. (2017). Family policies and parental leave reforms in Germany: Effects on child development and family dynamics. *European Journal of Social Policy*, 27(3), 239-255.

7. Vogt, C., & Philipp, U. (2022). New motherhood and eugenics in German women's political and cultural narratives: Historical perspectives. *Women's History Review*, 31(2), 250-270.